

KONDOR VILMOS

***A MÁSIK
SZÁRNYSEGÉD***

Op!n Books

1.

A kormányzó háttal állt nekem, kezeit összekulcsolta a háta mögött, és tisztán láttam, hogy a jobb kézfeje remeg. A hatalmas franciaablakon nézett ki a Krisztina körútra, ám kétlem, hogy látott volna bármit is a forgalomból.

Mialatt torkomban dobogó szívvel vártam, hogy megszólaljon, egyre apám szavai visszhangoztak bennem: „Fiam, az egyenruhádon és a becsületeden soha nem eshet folt. Soha.” Az egyenruhám most is fess volt, mint mindig, de a becsületemről ugyanez nem volt elmondható.

Amint a kormányzó lassan hátrapillantott, még jobban kihúztam magam, bár se kedvem, se okom nem volt arra, hogy szálfegyenesen álljak.

– Mi történt? – kérdezte Horthy olyan halkán, hogy alig hallottam, de nem is kellett hallanom, tudtam, hogy mit kérdez. Azt, amit egy apa ebben a helyzetben kérdezhet.

– A fiát, főméltóságú uram, a fiát... – hallgattam el egy pillanatra, mert nem tudtam, hogyan mondjam el neki azt, amit el kellett mondanom. Annak ellenére nem ment, hogy többször gyakoroltam magamban, mit és hogyan fogok mondani. – A fiát, Nickyt...

– *Miklós a neve!* – rivallt rám a kormányzó úgy, hogy a többiek is összerementek, mert nagyon ritkán emelte csak fel a hangját. Nagyon ritkán.

Most azonban felemelte, majd olyan gyorsan pördült meg, hogy a kávéscsészéjéből egy csöpp a szőnyegre hullott.

– Elnézést, főméltóságú uram – nyögtem, mert valójában nem tudtam, hogyan lehet ezt elmondani, gyakorolhattam magamban eleget. A Ludovikán mindenre megtanítottak, erre azonban nem. A fronton mindenre felkészítettek, erre azonban nem. – A fiát, főméltóságú uram, Miklóst, elrabolták – közöltem végül hangosan, egyszerűen és jól érthetően. Nem kellett cifráznom; pontosan ez történt.

Horthy nem felelt. Lassan letette a mellette álló kis asztalkára a kávéscsészéjét. A Zsolnay remegve koccant a csészealjhoz. A kormányzó rám emelte tekintetét, majd úgy rivallt rám, mint Somogyi tanár úr a negyedik bében, amikor sokadjára sem csináltam meg a gyökvonásokkal kapcsolatos algebra-házifeladatomat.

– *Hogyhogy elrabolták?*

És ahogy akkor, a negyedik bében, úgy most is megfeszültem, de válaszolni nem tudtam, mert a kormányzó megint az ablak felé fordult, megfogta a függönyt, és akkor sem tudta volna titkolni, hogy remeg a keze, ha akarja. A brokátfüggöny lassan, kísértetiesen követte keze remegését.

– Nickyt elrabolták... – ismételte halkán motyogva.
– Nickyt el...

Nekem is fenntartásaim voltak ezzel a reggeli találkozóval kapcsolatban, ahogy másoknak is, de erre nem számítottam, nem számíthattam, pedig mindenre fel voltam készülve. És ha mi nem számítottunk rá, hogyan számíthatott volna rá a kormányzó? Amint reggel áthajtottunk az Erzsébet hídon, gondolatban mindenre felkészültem, arra azonban nem lehetett, hogy egy

csapat német katona töri ránk az ajtót az Eskü téren, és fegyvert rántanak ránk.

A kormányzó megfordult, lassan odament az íróasztala előtt álló, magas hátú foteljához, és a karfába kapaszkodva leült. Miután pár pillanatig bámulta az oroszlanlábas dohányzóasztalon heverő bronz cigaret-takínálót, rám emelte a tekintetét. A szeme vérekes volt, a levegőt azonban nyugodtan szedte, csak az arca nyúlt meg nagyon. Augusztus vége óta szolgáltam őt, amikor is az egyik szárnysegédje lettem. Azóta egyre többször láttam sokkal öregebbnek a koránál, de ezzel mind így voltunk, akik az iroda munkáját segítettük. Az irodát pedig Nicky vezette.

A kormányzó beesett vállal, ölébe ejtett kézzel ült a fotelban, pontosan úgy, ahogy a nagyapám szokott, aki a krími háborúban túl közel állt az ágyúhoz, és rosszabb napjain nemhogy nem hallott, de nem is nagyon tudta, hogy hol van. Megköszörültem a torkom, mert nem tudtam, hogy a kormányzó mit akar tenni: hallgatni vagy inkább a részleteket hallani. A hangra felkapta a fejét, és bosszúsán, kurtán mordult rám.

– Mondja már, mi történt, hadnagy! – intett türelmetlenül. – Mire vár?

Tapsra? Engedélyre? Parancsra? Sült galambra?

– Igenis, főméltóságú uram. – Kezemet szorosan a hátam mögött tartottam, bal kezemmel átfogtam a jobb csuklómat, sapkám a hónom alá szorítottam, és sorolni kezdtem, hogy mi történt. Egy percre sem kellett megállnom gondolkodni, mert amikor fél órája kocsiba vágtam magam, és a Vár felé indultam csikorogó kerekekkel, a legapróbb részleteket is rögzítettem

magamban, hiszen tudtam, hogy nemcsak közvetlen felettesemnek, Tost Gyula alezredesnek kell beszámolnom, hanem magának a kormányzónak is.

– Reggel fél kilenckor ültünk autóba a főbejárat előtt – böktem a fejemmel hátra, a palota főbejárata felé. – A testőrség parancsnokának utasítása értelmében az egyik autót én vezettem, és egy testőr meg főméltóságú uram fia ült benne, a másik autóban pedig három testőr utazott. Lassan tudtunk csak legurulni a Várból a köd miatt... – Kinéztem az ablakon, de a ködnek nyoma sem volt már, ahogy büszkeségemnek sem nagyon.

2.

Amikor két órával korábban Tost Gyula alezredes, a kormányzó másik szárnysegédje lekísért a lépcsőn a járó motorral várakozó Mercedeshez, nem álltam meg, hogy vissza ne forduljak.

– Alezredes úr, nem hiszem, hogy jó ötlet ez a találkozó ezzel a dr. Wolffal.

– Az nem a maga feladata, hadnagy, hogy az iroda ötleteit minősítse – felelte Tost alezredes, és amint megrebbent a jobb szemhéja, tudtam, hogy csak azt ismétli, amit mondania kell.

– Igenis.

– A maga feladata az, hogy biztosítsa Nicky testi épességét. Semmi más.

Félreálltam, mert az ajtóban megjelent a kormányzó fia. Járása most különösen bizonytalannak látszott. Egy

régi balesete miatt a lábát úgy tartotta, mintha minden pillanatban ki akarna fordulni, arca merev volt, és nem szólt semmit, csak elment mellettünk, majd beült a Mercedesbe. A másik autóban, egy sötétkék Opelben, már ott ült a testőrség három tagja, én pedig fejembe csaptam a sapkámot, tisztelegtem Tost alezredesnek, és beültem a Mercedes kormányra mögé. A kocsi lassan, lomhán, szinte vonakodva indult el. Nem csoda, hiszen a W230-as karosszériája páncélozott, a motor teljesítményét azonban nem növelték meg, így nemcsak lassan indult, de lassan is gyorsult, lomhán haladt és komótosan állt meg, ennek ellenére én szerettem az autót. Nicky igényeinek megfelelően alakították ki a belsejét, amiért én kifejezetten hálás voltam, mert a bőrülést például soha nem szerettem.

Hallottam, hogy mutatójával idegesen kapargatja az ülését borító francia vásznat, és ugyan Tost alezredes a lelkemre kötötte, hogy ne zaklassam a kérdéseimmel, mégis odafordultam hozzá.

– Ki tud a találkozóról, uram?

– Miért kérdi? – Nicky a balesete óta rövid mondatokban beszélt, ami nekem eleinte fel sem tűnt, hiszen ritkán voltak körülöttem szószátyár emberek.

– Uram, valamiért úgy érzem, hogy nincs minden rendben ezzel a megbeszéléssel.

– Bornemisszában kétkedik?

Nem, nem Bornemissza Félixben kételkedtem, aki a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Társaság elnökeként egymaga többet tett a fegyverszünetért a szovjettel, mint a parlament két háza együttvéve. Ezt a találkozót is Bornemissza szervezte, de nekem nem vele szemben

KONDOR VILMOS

***A KORONAŐR
MÁSODIK TÉVEDÉSE***

Op!n Books

ELSŐ RÉSZ

1.

– Meg kell ígérnie, hogy erről soha nem beszél senkinek, Wertheimer. Csak akkor, ha titoktartási fogadalma alól én vagy megbízottam felmenti. – Gróf Ambrózy Gyula elhallgatott. Jobb kezével résnyire félrehúzta a függönyt, és úgy kémlelt ki rajta, mintha valakit várt volna. Türelmesen álltam és vártam, hogy folytassa. Neki ezt kellett elmondania, nekem pedig végig kellett hallgatnom, és a végén azt az egyetlen választ adnom, amelyet ismertem:

– Becsületszavamat adom. – Mást nem adhattam és mást nem mondhattam. Katona vagyok, akinek az egyenruhája és a becsülete az egyetlen tulajdona. Az egyenruhám már régen nem vettem fel, és hiányzott is, viszont a becsületemet megőriztem, történhetett bármi az elmúlt hónapokban, márpedig sok minden történt, fiam, noha semmiségnek tűnik ahhoz képest, ami az ezen beszélgetés utáni hetekben történt. A gróf lehúzta füléről drótkeretes szemüvegének szárát, majd elővett egy zsebkendőt, hogy megtörölje a lensét, de végül csak állt, egyik kezében a monogramos zsebkendővel, a másikban meg a szemüveggel. Az utcáról kiabálás és üvegcsörömpölés hallatszott. Én ezt már lassan megszoktam, a gróf azonban összerezett.

– Se a családjának, se a barátainak, se a parancsnokának, se a gyóntatópapjának nem beszélhet arról, ami most itt elhangzott – folytatta a gróf, aki látványosan lefogyott, amióta az utolsó fotográfia készült róla: akkor a másik koronaőr, báró Széchenyi Béla társaságában vett részt Károly király koronázásán.

– A becsületszavamat adom – ismételtem mély és őszinte meggyőződéssel, amely azóta is a sajátom, és amely meggyőződésről azt hittem, hogy a legfontosabb számomra. Akkor és ott, a dolgozószobában állva, amelyre te már nem emlékezhetsz, fiam, azt hittem, nincs a világon semmi, ami ennél fontosabb lehetne. Azóta eltelt több mint egy év, és tudom: az igazság még ennél is, azaz mindennél fontosabb. Lehet, hogy nem kell mindenkinek hallania – ahogy attól tartok, *nagyon kevesen* fogják hallani –, de nekem el kell mondanom – és nemcsak azért, fiam, mert megkértek rá, hanem azért is, mert egyszer talán majd te is elolvasod, mi történt velem és a Szent Koronával. Nem tudhatom, hogy mi lesz ennek a stósznyi kézzel írott lapnak a sorsa, melyet anyád gépel majd le, ám ha nem reménykednék abban, hogy valamikor a te kezébe kerül, akkor olyan rövidre fogtam volna, mint állítólag Ambrózy gróf tette. Csakhogy neki alig volt mit papírra vetnie, ellentétben velem.

– A becsületszavát adja – ismételte a gróf, és kihúzta magát remek öltönyében, amelyet biztosan nem az én szabómnál csináltatott a Kis stáció utcában, a Havelkánál. – Ennél többet nem adhat.

– Nem, uram, nem adhatok – feleltem. – Ugyanakkor nem tudhatom, gróf úr, mi mást kérhetne még tőlem. Katonaként és úriemberként a becsületszavamnál többet nem adhatok. – Benntartottam a levegőt, mert nem tudhattam, mit felel a gróf. Kintről paták vad dobogása hallatszott, majd csattogó kerekek hangja verődött vissza a házfalakról, mint amikor elszabadul egy konflis elől a ló.

– Nézze, Wertheimer – fordult végre felém a gróf.
– Ebben a válságos órában minden segítségre szükségünk van. – Megköszörülte a torkát. – Minden segítségre szükségem van – ismerte el. Tudtam, hogy szorult helyzetben vannak a koronaőrök, és nemcsak az egyetlen életben maradt országos koronaőr, aki ott állt lakásunk dolgozószobájának nehéz bársonyfüggönye előtt – amelynek rojtjait a bátyád még azon a nyáron levágta, mielőtt a házmesterlány frizurájának nekiállt volna –, hanem azok a tényleges koronaőrök is, akik a koronát rejtő helyiség előtt strázsáltak és életükkel feleltek a drágaságokért. Minden vágyam az volt, hogy én is közöttük álljak, ám ez a vágyam mindeddig nem teljesülhetett, ami talán nem is volt baj, mert abban az esetben nem hozzám fordult volna a gróf. Én megszerettem volna azt hinni, hogy azért csöngetett be hozzánk akkor, azon az április végi délelőttön, mert én voltam a legalkalmasabb ember a feladatra, és nem azért, mert családunk örök időkre adósa maradt a Szent Koronának.

– Tudom, hogy nem veszélytelen, amire kérem...

– Amire ajánlkoztam, uram – vágtam a szavába a pontosság kedvéért.

– Amire ajánlkozott, Wertheimer – biccentett a gróf.
– Most már én is tudom, hogy nem kellett volna kételkednem a szavában, főhadnagy.

Szótlanul álltam.

– Nemcsak nemzetünk léte és jövője van halálos veszedelemben, hanem az is, ami az országunkat egyben tartja és megtestesíti.

– Tudom, uram – bólintottam.

– És ha segít elhárítani ezt a veszélyt, akkor a korona hivatalos öreként kijelentem, hogy sem magának, sem a családjának nincs többé tartozása a korona felé.

Én annak is örültem volna, fiam, ha csak a tartozásunk tizedét letudjuk, már ha egyáltalán lehetséges lett volna akár csak elfelezni is. Bevallom neked, nem tudom, ténylegesen mi igaz abból, amit a dédapádról mondanak, de ha csak a fele, csak a tizede, hát nekem akkor is jót kell állnom magamért, meg érted is, fiam. Értetek. Voltaképpen az sem zavart volna, ha a gróf kényszerűségből fordul hozzám. Az ő indítékai nem nyomtak akkora súllyal a latban, mint az enyéme, ám azok is eltörpültek a bolsevikok ördögi tervének szörnyű következményei mellett. Ha a kommün vezetői megteszik azt, amire készülnek, akkor nem elég, hogy soha nem tudhatom le tartozásunkat, de hamarosan senki és semmi sem lesz abból, aki felé ezt a tartozást letudhatnánk.

– Akkor vegyük át a teendőket – ült le a kerek dohányzóasztalhoz a gróf. Előkapta cigarettatárcáját, engem nem kínált meg, tüzet adtam neki, ő kifújta a füstöt, keresztbe tette a lábát, és rám nézett szemüvege mögül, amelyre mégiscsak ráfért volna az a tisztítás. – Tehát, Wertheimer, hol és kinek is akarják a bolsevikok eladni a koronát?

KONDOR VILMOS

A KORONA ÜGYNÖKE

AVAGY

PRETIUM VERITATIS

1.

– Maga csak egy stutzer, ha meg nem sértem, mit tud maga arról, ha az embernek mása sincs, csak a neve?
– csapott az asztalra védenczem olyan hangosan, hogy azonnal nyikordult a kulcs a zárban, és egy óriási harcsabajusz jelent meg, alatta pedig, feltehetően egy száz mélyéről, ekként dörrent a hang:

– Fölfordulást okozunk?

– Nem okoz – siettem a válasszal. – Legyet látott, arra csapott reá – magyaráztam, magam sem tudván, miért, mert nem tartozom én magyarázattal egy porkolábnak, még akkor sem, ha mesebéli termetéből mindketten kikerülnénk védenczemmel.

– Légyre – lebbent a bajusz. – Márcziusban.

– Kérem, a legyek természetrajzáról mit sem tudok, ellenben fölszólítom, hogy hagyjon magamra védenczemmel – folytattam, remélvén, hogy a harcsabajusz nem lép be a tömlöczbe, és pöczzint ki mindkettőnket egyetlen mozdulattal a rácsos ablakon, ugyanakkor az egyedüllét pusztán illúzió maradt, tekintvén a tömlöczben védenczemen kívül még hárman tartózkodtak, ám ezek most feltűnően vagy aludtak, vagy dohányoztak, vagy a falat bámulták, ekként biztosítván számunkra a magánlét illúzióját.

A harcsabajusz vállat vont, majd úgy bevágta az ajtót, hogy talán még az Úri utczában is hallani lehetett dörrenését.

– Ide figyeljen – fordultam védenczem felé, aki a priccs szélén ülve igyekezett sokkal nagyobbnak látszani valódi termeténél. – Ma reggel idefele jövet ismét

beszéltem az ügyésszel, aki továbbra is hajlik a vád mérséklése, esetleg elengedése irányába, amennyiben hajlandó a névváltoztatásra.

– Na tessék! – emelkedett védenczem gyerekméretű ökle csapásra, de még időben eszmélt, és az asztal lapjára fektette kezét, mely alig valamivel volt kisebb az enyémnél. – Változtasson az a kurafi nevet! – harsogta. – Az a kurvapecczér, az a szingyolafattya, az a szarházi, az a...!

A másik három börtöntöltelék halk kuncogásba és helyeslésbe kezdett.

– ELÉG! – csaptam most én az asztalra. – Elég legyen már, éppen ezért került ide. Pontosan ezért. Hányszor kell még elmagyaráznom magának, József, hogy a király személyének megsértése nem tréfa-költemény?

– Úgy nézek ki, mint aki röhög? – puffant védenczem, és arcának borostája alatt szinte lángolt a bőr. – Ez az egyetlen, amit anyámtól, attól a jó asszonytól kaptam, nincs is másom ezen kívül, és ezek meg azt akarják, hogy adjak túl rajta? – siránkozott mérgeesen. – Változtasson ő nevet! – rikkantotta, ki tudja, hanyadjára. Volt pár makacs ügyfelem, akikhez képest a berhidai szamár kezes bárány, ám eddig mindig sikerült jobb belátásra bírnom mindegyiket.

Sóhajtottam, és elővettem egy szivart. Nem a legjobb virginia-t, mert azt nem hozom magammal a börtönbe, hanem a harmincöt krajczáros szivart, és nem is egyet, hanem kettőt. Védenczem különösebb lelkesedés híján vette el a dohányrudat, és a fejét ingatta, de olyan svunggal, hogy hosszú, őszes hajának minden szála

lengedezni kezdett. Aztán a hideg kőpadlóra köpött, és ócska, valamennyire mégis meleg mellényéből állát felszegvén a szemembe nézett: – Változtasson ő nevet.

– Mármint a császár – sóhajtottam. – Erről is diskuráltunk már. Őfelsége nem fog nevet változtatni.

– Pedig ha valami baja van, akkor neki kell ezt megtennie – ellenkezett védenczem –, mert én vagyok az idősebb.

Az a bökkenő, hogy ebben az egyben igaza volt.

– Amikor azt állítják, hogy őt szidtam, akkor lehet, hogy magamat szidtam, úgy-e?

– Úgy.

– Na látja.

– Persze hogy látom, és fogom is érvelni az esküdtek előtt, de nem lesz egyszerű – fújtam ki a füstöt. – Nem mondhatom nekik, hogy... – Mély levegőt vettem, és kicsit öblösebben folytattam, midőn a törvényszéken szoktam rétorálni: „Tisztelt esküdtek, amikor védenczem azt mondta, hogy Ferencz Jóska egy lópofájú kurvalator, aki azt érdemli, hogy a ragya meg a rontás rágja szét a valogát...”

A három fegyenc most már hangosan röhögött.

– Miért nem? – érdeklődött védenczem.

– József... – néztem rá.

– Ferencz József – dugta a szivart a szájába védenczem. – Ez a becsületes nevem, és ha rendesen viselkedik, akkor szólíthat Ferencz Jóskának, de felségnek egyébiránt semmiféle körülállásokban.

– Mégiscsak ő a császár és a király.

– Mégis.

– Nem akar emiatt hosszú évekre börtönbe kerülni.

– Nem mindegy, hogy azért ülök rács mögött, mert tolvaj vagyok, vagy mert megsértettem a király személyét? – vont vállat. – Ugyanaz a börtön, ugyanaz a rács, ugyanaz a pricc, ugyanaz a koszt.

– Jóska... – Védenczem az asztalra könyökölt, mintha nem is zavarta volna a tömlöcz, melyen három másik jómadárral osztozott, mintha nem is zavarta volna a csont velejéig ható nyálkás, nyirkos hideg, melytől az orrom azonnal folyni kezdett, mintha nem zavarta volna az ablakra lecsapódó vastag pára, mely apró patakban csordult alá a fényesre kopott kőpadlóra, mintha nem zavarta volna, hogy a sarokban álló kis vaskályha réges-régen kialudt, és hacsak én nem pirítok rá az örökre, akkor begyűjtatlan marad – én azonban a türelmem végén jártam. Nehéz éjszakám volt, előtte még nehezebb napom, mióta kézhez kaptam a levelet a csomaggal. Alig hunytam le a szemem az éjjel, minden körül jártak a gondolataim, csak nem Ferencz Jóska és az ő csökönyös feje körül, legszívesebben ott-hon maradtam volna az én Bertuskámmal, vagy benn az irodámban, kávéért küldve Samut. Ehelyett itt kellett lennem ebben a nyirkos és hideg tömlöczben ezzel a szárárral, ezzel a csökönyös, állhatatos, kitarató, fafejű szárárral, akinek azonban részint igaza volt, de ezt nem akartam elismerni neki, mert akkor annyira elbízta magát, hogy a végén még halálra ítélte magát.

– Áh! – legyintett védenczem a szivart szopogatván. Mindig mondtam, hogy hozok neki rágni való dohányt, de ő maradt a szivarnál. – Maga egy stutzer,

mit tud maga arról, hogy az embernek semmije sincs már, de még a nevét is el akarják venni tőle?

– Először is! – csattantam fel, mire Jóska összerezzen. – Nem vagyok stutzer, kikérem magamnak, hogy bálgúnárnak nevezzen, másodszer legyen maga megnyugodva, tudom, hogy milyen az, amikor az embertől a nevét akarják elvenni.

Jóska erre kivillantotta sárgás és hiányos fogsorát, a szivar a szájában, akár egy mesebeli szörny, tekergőzött, aztán nevetni kezdett.

– Magának meg aztán mi a baja a nevével? Nem mondom, a Gyra nem szép magyar név, nekem történetesen nem is nagyon kellene, de a magáé, csak a magáé – szörcsögött egy kicsit.

– Dehogya az enyém! – kiáltottam, mert ismét sikerült kihoznia a béketúrésemből. – Tegnap óta tudom, hogy nem ez a nevem.

A jómadarak korábbi foglalatosságaikba merültek.

– Öhh – nyögte csodálkozva Jóska. – Öhh... Hanem?

– Wargha – szaladt ki belőlem hangosabban a szükségénél. – Wargha.

– Maga meg miről beszél?

Leszívtam a füstöt, majd lassan fújtam ki az orromon keresztül, és csak azért árultam el neki, amit még Bertuskámmal sem osztottam meg, mert olyannyira feszítette kebelemet, hogy attól tartottam, széjjelrepeszti, így jobb híján védenczemnek fedtem fel a kényszerű, kellemetlen titkot. – Tegnap csomagom érkezett levél kíséretében, melyben egy váradi ügyvéd azt közölte